

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ЗА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ПЕТЬО ПОПОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 75022/01)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

22 януари 2009

ОКОНЧАТЕЛНО

22/04/2009

Решението може да бъде предмет на редакционни промени.

По дело Петьо Попов срещу България,

Европейският съд по правата на човека (пето отделение), заседаващ в състав, състоящ се от:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,
Райт Марусте (Rait Maruste),
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Ренате Йегер (Renate Jaeger),
Марк Вилигер (Mark Villiger),
Изабел Бери-Льофевър (Isabelle Berro-Lefèvre),
Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Стивън Филипс (Stephen Phillips), *заместник-секретар на отделението*,

След обсъждане в закрито заседание на 16 декември 2008 година,
Постановява следното решение, взето на посочената дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 75022/01) срещу Република България, подадена в Съда на 12 юли 2000 г. на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Конвенцията“) от българския гражданин г-н Петьо Атанасов Попов („жалбоподателят“).

2. Жалбоподателят, който е получил съдебна помощ, се представлява от г-н Г. Павлов, адвокат в Мездра. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент М. Коцева от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, в частност, че е бил малтретиран след арестуването си на 9 април 1996 г. и че държавата не е изпълнила задължението си да проведе ефективно разследване във връзка с подадената от него жалба. В същото време той се жалва, че нито той, нито неговият адвокат са били информирани за датата на заседанието на Върховния касационен съд по воденото срещу него наказателно дело за изнасилване.

4. На 22 май 2006 г. Съдът обяви жалбата за частично недопустима и реши да съобщи на Правителството претенциите, основани на членове 3 и 13, както и претенцията, опираща се на член 6 § 1 и касаеща липсата на информация във връзка с датата на съдебното заседание на Върховния касационен съд. Наред с това, в съответствие с член 29 § 3 от Конвенцията, Съдът реши жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1963 г. и живее във Враца.

1. Наказателното производство срещу жалбоподателя

6. Сутринта на 9 април 1996 г. жалбоподателят, заподозрян в изнасилване на непълнолетна и въоръжен грабеж, извършен няколко часа преди това, е задържан. Пуснат е временно на свобода на 15 октомври 1996 г.

7. С решение от 7 декември 1998 г. Врачанският окръжен съд го признава за виновен за извършването на въоръжен грабеж и опит за изнасилване, прилага разпоредбите, уреждащи съвкупността на престъпления, и осъжда заинтересованото лице на единадесет години лишаване от свобода и изплащане на определена сума на жертвата.

8. Впоследствие жалбоподателят обжалва решението; Софийският апелативен съд отхвърля обжалването на 1 юли 1999 г. Пред въззивната инстанция жалбоподателят е представляван от служебен защитник.

9. На неуточнена дата той подава касационна жалба, като твърди, че обжалваното съдебно решение е неоснователно и че наложената му присъда е очевидно несправедлива.

10. На 22 ноември 1999 г. се провежда съдебно заседание. Надлежно призован, жалбоподателят присъства на делото, но то е отложено поради желанието му да ползва адвокатска помощ.

11. На 30 ноември 1999 г. за заинтересованото лице е изготвена призовка, но не му е връчена, защото Върховният касационен съд дава указания той да бъде призован чрез адвоката си. На 11 януари 2000 г. призовката пристига на адреса, посочен от адвоката на жалбоподателя. На 13 януари 2000 г. призовкаят вписва в призовката, че според адвокат Х., адвокатът на заинтересованото лице не се намира на този адрес.

12. Жалбоподателят представя уверение, отнасящо се до периода от 13 октомври 1997 до 1 януари 2000 г. и издадено от директора на Областната дирекция на вътрешните работи, от което е видно, че жалбоподателят е посочил адрес пред гореупоменатия орган.

13. На 21 януари 2000 г. се провежда второ съдебно заседание, на което заинтересованото лице и адвокатът му не присъстват. Върховният касационен съд, след като се запознава с вписаното в призовката на 13 януари 2000 г., решава да приложи разпоредбата на член 356, алинея 3 от Наказателнопроцесуалния кодекс от 1974 г. (НПК), съгласно която неоправданото отсъствие на страна по делото,

различна от прокурора, не е пречка за гледане на делото, и обявява последното за решаване.

14. С решение от 3 февруари 2000 г. Върховният касационен съд потвърждава обжалваното решение.

2. Малтретирането, на което е бил подложен, както се твърди, жалбоподателят по време на задържането му под стража

15. Жалбоподателят е задържан и поставен под стража на 9 април 1996 г., във времето между 6 и 10 часа сутринта. Според медицинското свидетелство, изготвено от съдебен лекар още на същия ден, към 10 часа, заинтересованото лице е имало подутина с диаметър приблизително 1 сантиметър на челото, синина приблизително с дължина 2 сантиметра и ширина 1 сантиметър на тила, синина с дължина приблизително 9 сантиметра и ширина 4 сантиметра на лявото рамо, синина в коремната област с приблизително 18 сантиметра ширина и 5 сантиметра дължина, две синини върху задната страна на бедрата с приблизително 9 сантиметра ширина и 4 сантиметра дължина на всеки крак, две линеобразни синини с приблизително 7 сантиметра дължина върху задната страна на десния прасец. Лекарят заключава, че нараняванията са от по-малко от двадесет и четири часа и че са причинени от тъп предмет или сблъскване с такъв предмет.

16. Протичането на операцията по арестуването и произходът на установените от съдебен лекар наранявания са предмет на спор между страните.

17. Според жалбоподателя арестът е преминал мирно, пред очите на жената, с която живеел по време на обстоятелствата. Полицаяте му поставили белезници и го отвели в двора на Областната дирекция на полицията, където го били, за да изтръгнат признания.

18. Правителството, от своя страна, твърди, че жалбоподателят се е съпротивлявал в момента на арестуването си и че това е принудило пристигналите да го арестуват полицаи да приложат сила, за да го усмирят. В същото време Правителството твърди, че една част от отбелязаните в медицинското свидетелство наранявания вероятно са били причинени от момичето, което жалбоподателят се е опитал да изнасили и което се е опитвало да го отблъсне. И накрая, то представя копие от протокола от съдебното заседание на 25 февруари 1998 г. на Врачанския окръжен съд, сезиран с наказателното дело срещу жалбоподателя. Пред съда жалбоподателят е посочил, че е бил бит при арестуването си, преди идването на приятелката си.

19. На 3 август 2000 г. заинтересованото лице изпраща жалба за малтретиране до военно-окръжна прокуратура. В нея посочва, че копие от медицинското свидетелство е било приложено към воденото срещу него наказателно дело. В същото време той твърди, че бившата му

приятелка, Р.Х., е присъствала на арестуването му и че е в състояние да свидетелства, че той е бил в добро здраве преди задържането. И накрая, той уточнява имената на някои от полицаите, участвали в арестуването му.

20. На 15 август 2000 г. военният прокурор изпраща жалбата на директора на Областната дирекция на вътрешните работи с указания за обстоятелствата, които следва да бъдат установени, и медицинските документи, които трябва да бъдат издирени.

21. На 17 и 21 август 2000 г. полицаите Д.Г., Н.Н. и С.М. са разпитани. Те посочват, че в момента на ареста жалбоподателят е отказвал да се подчини, че е бил пиян и че ги заплашил с бухалка. Те твърдят, че са били принудени да използват сила, за да го овладеят и да му сложат белезници. В писмени обяснения от 21 август 2000 г. жалбоподателят уточнява, че медицинското свидетелство, изготвено след арестуването му, е било приложено към материалите по наказателното дело за изнасилване. Твърди, че не подал жалба по-рано, защото е бил заплашван от съответните полицаи.

22. След размяна на писма между Областната дирекция на вътрешните работи и Врачанския окръжен съд се установява, че търсеното медицинско свидетелство не е открито сред материалите по наказателното дело.

23. На 11 септември 2000 г. прокурор от Плевенската военна прокуратура отказва да образува наказателно производство на основание недостатъчно данни за извършено престъпление. Той посочва, в частност, че медицинското свидетелство не е открито. В същото време прокурорът констатира, че жалбоподателят е оказал съпротива на полицаите, които след отказа му да се подчини са били принудени да прибегнат до използването на сила. От което прокурорът заключава, че дори и жалбоподателят да е получил наранявания, използването на сила от страна на полицията е било законосъобразно.

24. Жалбоподателят оспорва отказа за образуване на наказателно производство с две нови жалби от 18 септември и 6 ноември 2000 г. Във втората жалба той уточнява, че ако медицинското свидетелство не е открито в материалите по наказателното дело, той може да предостави копие на разследващите органи.

25. Вследствие на тези жалби, на непосочена дата, военно-апелативната прокуратура нарежда на военната прокуратура да разгледа упоменатите в жалбата медицински документи. Жалбоподателят не е информиран за това.

26. Жалбоподателят подава нова жалба на 24 януари 2001 г. и отново предлага да предостави копие от медицинското свидетелство, изготвено след арестуването му. В същото време той приканва органите да разпитат Р.Х. и да вземат предвид доклад от медицинска експертиза, направен през 1998 г., според който съдържанието на

алкохол в кръвта му след задържането му е било 0,66 грама на литър кръв.

27. На 1 февруари 2001 г. военно-окръжната прокуратура отново отказва да образува наказателно производство, тъй като прокурорът е заключил, че жалбата не е подкрепена с доказателства, доколкото нейният автор не е представил медицинското свидетелство, изготвено след арестуването му, документи за здравословното му състояние не са открити в архива на Врачанския окръжен съд и доколкото действията на полицаите, прибегнали до сила и използвали белезници, за да усмирят жалбоподателя, са били незаконосъобразни, защото заинтересованото лице е отказвало да се подчини на заповедите им.

28. На 12 февруари 2001 г. военно-апелативната прокуратура отменя постановлението за отказ за образуване на наказателно производство и дава точни указания за действията по разследването, които следва да извърши военно-окръжната прокуратура. В частност, ВАП посочва, че прокурор или следовател трябва да снесе допълнителни показания, отнасящи се до начина, по който е протекло арестуването, да изиска цялата медицинска документация за нараняванията, представена от жалбоподателя, и евентуално, да разпита лекаря, прегледал заинтересованото лице. ВАП посочва, че разследването следва да бъде проведено в кратки срокове.

29. В съответствие с указанията Д.Г., Н.Н. и С.М. са разпитани отново на 6 и 7 март 2001 г. Те посочват, че патрулите им са получили заповед да отидат на адреса на жалбоподателя, заподозрян в изнасилване, и да го задържат. Те поддържат, че той е бил пиян и агресивен; някои от тях си припомнят, че са се опитвали да го убедят да хвърли бухалката, преди да прибегнат до сила.

30. Впоследствие, през май 2001 г., жалбоподателят е разпитан във връзка с жалбата. Той твърди, че полицаите са го били след арестуването му, в двора на Областната дирекция на вътрешните работи, за да измъкнат от него признания, и че са му нанесли удари с юмруци, крака, палки и бухалка, същата бухалка, която служителите на реда са иззели от дома му. Той признава, че не знае сегашния адрес на бившата си приятелка, Р.Х., но уточнява имената и телефонния номер на родителите ѝ, като посочва и селото, в което живеят.

31. С писмо от 28 юни 2001 г. военният прокурор приканва жалбоподателя да посочи имената на лицата, участвали в арестуването му, и да предостави сведения относно адреса на Р.Х. Заинтересованото лице отговаря на 9 юли 2001 г., че вече е предоставило въпросната информация при предишната им среща.

32. Впоследствие разследващите органи правят няколко запитвания относно самоличността и адреса на Р.Х. Накрая последната е открита и разпитана във връзка с обстоятелствата, на непосочена дата, но след 29 септември 2001 г. Тя посочва, че в деня, когато е задържан,

жалбоподателят я предупредил по телефона, че са пристигнали полицаи да го арестуват, и я помолил да се прибере, за да присъства на ареста, който станал мирно, без да се налага на полицаите да прибегват до използването на сила. Тя изтъква, че жалбоподателят е бил в добро здравословно състояние в онзи момент и че полицаите взели една бухалка при претърсването на апартамента. Накрая уточнява, че доколкото си спомня, жалбоподателят не е бил пиан.

33. На 15 февруари 2002 г. е наредена медицинска експертиза. В доклада си от 26 февруари 2002 г. лекарят вещо лице посочва, че нараняванията, установени в медицинското свидетелство от 9 април 1996 г., са се дължали на удари с тъпи предмети или сблъсък с подобен предмет. Той уточнява, че е възможно нараняванията да са били причинени по описания от жалбоподателя начин, а именно с юмруци и ритници или с дълги тъпи предмети, като например полицейски палки.

34. С постановление от 26 февруари 2002 г. военно-окръжната прокуратура отказва да образува наказателно производство. Натовареният с разследването прокурор констатира, че жалбоподателят е подал жалба за леки телесни повреди и че събитията датират отпреди повече от пет години. А съгласно член 80 от Наказателния кодекс, наказателното преследване се погасява по давност, ако виновните лица не бъдат обвинени в рамките на пет години от извършването на престъплението.

35. Постановлението е потвърдено на 26 март 2002 г. от прокурор от военно-апелативната прокуратура, който отбелязва, че прокуратурата не може да бъде държана отговорна за неуспешното разследване, доколкото жалбоподателят е подал жалба малко преди да изтече давностния срок и, още повече, без да приложи към нея медицинското свидетелство, с което твърдял, че разполага.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И СЪДЕБНА ПРАКТИКА

1. Използване на сила от полицията

36. Член 40 от Закона за националната полиция от 1993 г., в сила към момента на обстоятелствата, гласи следното в частта си, отнасяща се към делото:

„(1) Полицията може да използва сила и помощни средства като крайна мярка:

(...)

2. при задържането на правонарушител, който не се подчинява или оказва съпротива на полицейски орган;

(...)

(2) Помощни средства са: белезниците (...), полицейските палки (...).“

37. Съгласно член 41, алинея 1 от същия закон полицейските служители прибегват до използване на сила след предупреждение, с изключение на случаите на внезапно нападение.

2. Условия за започване на наказателното преследване

38. Съгласно относимите разпоредби на Наказателнопроцесуалния кодекс от 1974 г. (НПК), понастоящем отменен, прокурорът и следователят са били единствено компетентни за започването на наказателно преследване, когато от гледна точка на наличните данни е съществувало разумно основание да се предполага, че е извършено престъпление. Те са действали въз основа на жалба или по собствена инициатива (членове 186 до 192).

39. Съдебните власти са имали възможност да извършват предварително разследване, за да определят дали е уместно да образуват наказателно производство (член 191 от НПК). Съгласно член 237, алинея 6, така както е бил в сила по времето на обстоятелствата, жертвите са могли да обжалват отказа за образуване на наказателно производство пред висшестоящ прокурор.

40. Нарушенията, извършени от полицейски служители, са били от компетентността на военните съдилища, прокурори и следователи (член 388, алинея 1 от действащия по това време НПК).

3. Противодействие на случаи на малтретиране

41. Членове 128 до 131 от Наказателния кодекс (НК) определят като престъпление умишленото причиняване на друго лице на леки телесни повреди. Извършването на такива действия от полицаи или служители при упражняване на служебните му задължения съставлява утежняваща квалификация на правонарушението, наказуемо с лишаване от свобода до три години.

4. Давност

42. Съгласно член 80, алинея 1 (4) от НК наказателното преследване се погасява по давност, ако спрямо правонарушителите не бъде предявено обвинение в рамките на пет години от извършването на престъплението, когато последното е наказуемо с лишаване от свобода до три години.

43. Давностният срок спира да тече с предприемането на всяко едно действие на наказателно преследване от страна на компетентните органи срещу извършителя на престъплението (член 81, алинея 2 от НК). Член 81, алинея 3, с препратка към член 80, алинея 1, предвижда, че, независимо от спирането на давностния срок, наказателното

преследване се погасява по давност след изтичането на седем години и половина, считано от датата на извършване на престъплението.

5. Съдебно заседание пред Върховния касационен съд

44. Съгласно член 356 от НПК Върховният касационен съд е разглеждал касационната жалба на публично съдебно заседание след призоваване на страните. Неоправданото отсъствие на страна, различна от прокурора, не е водело до отлагане на делото (алинея 2). Неявяването на подсъдим, останал непризован, тъй като не е бил открит на посочения адрес или защото е променил адреса си, без да уведоми Съда, не е водело до отлагане на съдебното заседание (алинея 3).

6. Връчване на призовки, съобщения и книжа (член 160 от НПК)

45. Призовките, съобщенията и съдебните книжа следва по принцип да се връчват на заинтересованото лице. Ако последното отсъства, други лица, като например членове на семейството му, домоуправител, портиер, съсед или съквартирант, могат да получат горепосочените документи. По времето, към което се отнасят обстоятелствата, НПК не е предвиждал възможност за призоваване на страна чрез адвоката ѝ. Въпреки това Върховният касационен съд е бил приел в свое решение подобна възможност при писмено съгласие от страна на заинтересованото лице (*Решение № 415 от 10.11.2000 г. по н. д. № 383/2000 г. на ВКС*).

През май 2003 г. е приета нова разпоредба (член 160, алинея 3), предвиждаща възможността призовките за страните по наказателно дело да могат да се връчват на адвоката на съответното лице.

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНИТЕ НАРУШЕНИЯ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

46. Жалбоподателят твърди, че е бил бит от полицаи по време на задържането си под стража през април 1996 г. В същото време той се жалва от липсата на ефективно разследване във връзка с твърденията му за малтретиране.

Той навежда членове 3 и 13 от Конвенцията, които гласят:

Член 3

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание“.

Член 13

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в (...) Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

47. Съдът счита, че всички претенции на заинтересованото лице следва да бъдат разгледани от гледна точка на член 3 (виж, *mutatis mutandis*, *Асенов и други срещу България (Assenov et autres c. Bulgarie)*, решение от 28 октомври 1998, *Сборник решения* 1998 -VIII, с. 3920, § 102).

А. Допустимост

48. Правителството счита претенциите за недопустими, но не посочва мотиви.

49. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е сезирал прокуратурата с жалба за малтретиране едва осем месеца преди изтичането на законовия давностен срок за обявеното престъпление. Съдът посочва, че той е пропуснал и да прибави към жалбата си медицинското свидетелство, с което очевидно е разполагал. Ето защо Съдът приема, че е налице съмнение дали заинтересованото лице е направило всичко, което разумно е можело да се очаква от него да направи, за да изчерпи предоставените му от вътрешното право средства за защита.

50. Независимо от това Съдът припомня, че когато на правителството ответник се съобщава жалба, обикновено тя не може да бъде обявена за недопустима поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, освен ако Правителството не е повдигнало подобно възражение в бележките си (виж, наред с други, *Сейдович срещу Италия (Sejdovic c. Italie)* [ГК], № 56581/00, § 41, 1 март 2006). В конкретния случай Правителството не е възразило за евентуално неизчерпване на вътрешноправните средства за защита и Съдът счита, че не следва да се спира на този въпрос. В същото време Съдът констатира, че претенциите очевидно не са неоснователни по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и че не се натъкват на никакъв друг мотив за недопустимост. Следователно е редно те да бъдат обявени за допустими.

Б. По същество*1. За твърдяното малтретиране***а) Становищата на страните**

51. Жалбоподателят изтъква, че е бил малтретиран след арестуването си, докато е бил под надзора на полицията. Той счита, че

твърденията му се потвърждават от медицинското свидетелство, което е представил, както и от резултатите от проведеното от вътрешните органи разследване.

52. Правителството счита, че твърденията на жалбоподателя във връзка с начина, по който е получил нараняванията, нито са доказани, нито са достоверни; то отбелязва, че въпросните твърдения са били формулирани за първи път повече от четири години след събитията и че, впрочем, са противоречали на показанията, дадени от заинтересованото лице в рамките на наказателното дело за изнасилване (параграф 18 по-горе). То твърди, че жалбоподателят е получил нараняванията, описани в медицинското свидетелство, при арестуването си, когато полицаите са прибегнали до използване на сила, за да го усмирят. Според Правителството използването на сила е било оправдано, като се имат предвид оказаната съпротива на полицаите и нетрезвото състояние на жалбоподателя, лице, известно с престъпното си минало и заподозряно в тежки престъпления. В същото време Правителството изказва хипотезата, че някои от констатираните от съдебния лекар травми е можело да са причинени от момичето, нападнато от заинтересованото лице.

б) Преценката на Съда

53. Съдът отбелязва веднага, че обстоятелството, че нараняванията на жалбоподателя са достатъчно тежки, за да влязат в приложния обхват на член 3 от Конвенцията, не се оспорва. В същото време, макар и точните обстоятелства, при които жалбоподателят е бил наранен, да предизвикват остър спор между страните, Правителството признава, че поне част от нараняванията на заинтересованото лице са били причинени от полицаите. Съдът счита следователно за установено, че почти всички посочени наранявания са се появили по тялото на заинтересованото лице по време на проведената от полицията операция.

54. Съдът припомня по-нататък, че, що се отнася до използването на сила при арестуването, е длъжен да изследва дали прилагането на сила е било крайно необходимо и съразмерно, както и дали държавата следва да носи отговорност за нанесените наранявания (*Берлински срещу Полша (Berliński c. Pologne)*, № 27715/95 и № 30209/96, § 64, 20 юни 2002). За да отговори на въпроса, Съдът следва да вземе предвид нараняванията и обстоятелствата, при които са се появили (*Р.Л. и М.-Ж.Д. срещу Франция (R.L. et M.-J.D. c. France)*, № 44568/98, § 68, 19 май 2004). Нещо повече, обикновено задължение на Правителството е да представи релевантни доказателства, че използването на сила е било едновременно съразмерно и необходимо (*Ребок срещу Словения (Rehbock c. Slovénie)*, № 29462/95, §§ 72 до 76, ЕСПЧ 2000 -XII, *Рибич срещу Австрия (Ribitsch c. Autriche)*, решение от 4 декември 1995,

серия А № 336, с. 25 до 26, § 34, *Алтай срещу Турция (Altay c. Turquie)*, № 22279/93, § 54, 22 май 2001, и *Иван Василев срещу България (Ivan Vassilev c. Bulgarie)*, № 48130/99, § 79, 12 април 2007).

55. По конкретното дело Правителството твърди, че полицейските служители са прибегнали до използването на сила, за да овладеят жалбоподателя, който отказвал да се подчини; заинтересованото лице оспорва тази теза. С оглед на противоречивите показания на жалбоподателя и противоречивите доказателства, които са му представени, Съдът не счита, че е в състояние да се произнесе по въпроса при какви обстоятелства са били получени нараняванията. За сметка на това Съдът следва да определи дали установените от съдебния лекар наранявания са били сериозни до степен да не могат да бъдат свързани, в нито един от двата случая, с използването от полицаите на сила като крайна мярка, наложена от поведението на заинтересованото лице.

56. Съдът отбелязва в това отношение, че към датата на медицинския преглед жалбоподателят е имал осем синини, разпределени по цялото му тяло. Съдът посочва също така, че полицаите, участвали в арестуването, са твърдели, че поведението на жалбоподателя е било агресивно и че ги е заплашил с бухалка, както и че тези факти се отричат от приятелката на заинтересованото лице. Вярно е, че полицейските служители не са посочили ясно, че заинтересованото лице наистина ги е нападнало и че поведението му е станало причина за размяна на удари, достатъчно продължителна, за да оправдае броя констатиран наранявания. Все пак подобна липса на точност изглежда нормална, като се има предвид, че разпитите са проведени години след събитията, когато спомените на участниците вече не са били толкова ясни. В същото време не може да се изключи вероятността нараняванията да са се появили няколко часа преди това, когато жалбоподателят се е опитал да изнасили момичето.

57. При тези обстоятелства Съдът счита за невъзможно да установи, на базата на предоставените му доказателства, дали нараняванията на жалбоподателя са се дължали на употребата на сила, едновременно необходима и съразмерна, и причините за това не са по вина на Правителството, а са свързани с факта, че жалбоподателят е подал жалбата си повече от четири години след арестуването си.

И така, Съдът заключава, че няма нарушение на член 3, що се отнася до малтретирането на заинтересованото лице (*Асенов и други срещу България (Assenov et autres c. Bulgarie)*, 28 октомври 1998, § 100, *Сборник решения* 1998 година-VIII, *Казакова срещу България (Kazakova c. Bulgarie)*, № 55061/00, § 54, 22 юни 2006).

2. За ефективния характер на разследването

а) Становищата на страните

58. Жалбоподателят твърди, че е подал жалбата си в предвидения за това срок. Като се опира на разпоредбата на член 81, алинея 2 от Наказателния кодекс (параграф 43 по-горе), той счита, че това действие е било достатъчно да спре теченето на давността. Във всеки случай той счита, че държавата е трябвало да организира разследването по такъв начин, че да се стигне до обвинение и наказание за виновните лица. Но разследването, според него, е било нарочно забавено, за да се гарантира безнаказаност за служителите на полицията.

59. Правителството оспорва тази теза. То излага, че разследването се е забавило и че накрая е било прекратено по причини, които нямат връзка с властите. То припомня на първо място, че жалбоподателят е подал жалбата си години след събитията и че в същото време не е приложил към нея медицинското свидетелство, с което е разполагал. По този начин, според Правителството, компетентните органи не само е трябвало да издирват адреса и самоличността на Р.Х. и останалите свидетели на арестуването, но са били и принудени да разследват дали евентуално съществуват медицински документи и къде се намират.

б) Преценката на Съда

60. Съдът припомня, че когато едно лице твърди по приемлив начин, че е било подложено на отношение, противоречащо на член 3, от страна на полицията или други съпоставими органи, тази разпоредба, в съчетание с наложеното от член 1 от Конвенцията общо задължение за държавата да признава на всяко лице в нейната юрисдикция посочените в Конвенцията права и свободи, изисква по подразбиране провеждането на ефективно официално разследване. Това разследване следва да може да доведе до разкриване и наказване на виновните лица (*Асенов и други*, горещитирано, § 102, и *Лабита срещу Италия (Labita c. Italie)* [ГК], № 26772/95, § 131, ЕСПЧ 2000 -IV) и трябва да бъде служебно започнато от властите.

61. В конкретния случай, като има предвид представените пред Съда документи и, по-специално, медицинското свидетелство на жалбоподателя, Съдът счита, че твърденията за малтретиране са били „приемливи“ в смисъла на горещитираната съдебна практика, особено от момента, в който компетентните органи са научили за горепосочения медицински документ. Но Съдът отбелязва, че жалбоподателят е подал жалба почти четири години и четири месеца след оспорваните събитията, когато спомените на всички участници вече не са били толкова ясни и когато е било по-трудно да се установи как точно е станало оспорваното задържане. Съдът отбелязва също

така, че обявеното престъпление е било с петгодишен давностен срок и че от гледна точка на вътрешното право подаването на жалба не е било достатъчно за спиране на давността. В същото време Съдът отчита факта, че заинтересованото лице е съобщило адреса на бившата си приятелка едва осем месеца след подаването на жалбата за малтретиране. И накрая, жалбоподателят е бил пуснат временно на свобода от октомври 1996 г., но не е изложил никакво сериозно обстоятелство, което да обяснява закъснялото подаване на жалбата (виж, *mutatis mutandis*, *Аксой срещу Турция (Aksoy c. Turquie)*, 18 декември 1996, § 57, *Сборник 1996 -VI*). Следователно държавата не може да бъде държана отговорна за неуспеха на разследването, който в много голяма степен се е дължал на пасивността на жалбоподателя.

62. От това следва, че не е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в това отношение.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

63. Жалбоподателят се жалва, че е нарушено правото му на справедлив процес, тъй като нито той, нито неговият адвокат са били уведомени за датата на заседанието на Върховния касационен съд. Той навежда член 6 § 1 от Конвенцията, който гласи следното в частта си, отнасяща се към конкретния случай:

„Всяко лице, при решаването на (...) каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо (...) гледане на неговото дело (...) от (...) съд (...).“

А. Допустимост

64. Правителството счита претенцията за недопустима, без да посочва мотиви.

65. Съдът констатира, че претенцията очевидно не е неоснователна по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Той отбелязва в същото време, че тя не се натъква на никакъв друг мотив за недопустимост. Следователно е редно да бъде обявена за допустима.

Б. По същество

1. Становищата на страните

66. Правителството оспорва тази теза. Според него на адвоката на жалбоподателя е била изпратена призовка, но е била върната с указание, че на посочения адрес няма такова лице, което е накарало

Върховния касационен съд да приложи член 356, алинея 3 от НПК и да разгледа делото в отсъствието на заинтересованото лице и неговия адвокат.

67. Жалбоподателят се позовава на уверението, издадено от директора на Областната дирекция на вътрешните работи (параграф 12 по-горе), и твърди, че властите са знаели адреса, на който той може да бъде призван. Той счита, че законът му е гарантирал правото да участва в съдебното заседание пред Върховния касационен съд и че не е възможно да бъде лишаван от това право с единствения мотив, че вътрешните органи не са успели да връчат призовката на адвоката му.

2. Преценката на Съда

68. Съдът припомня, че съгласно собствената му практика принципът за равни процесуални възможности – един от елементите на по-широкото понятие справедлив процес – изисква на всяка страна да бъде предоставена разумна възможност да изложи своята позиция в условия, които не я поставят във видимо неизгодна ситуация спрямо противната страна (виж, наред с други, *Де Хаес и Гийселс срещу Белгия* (*De Haes et Gijssels c. Belgique*), решение от 24 февруари 1997, *Сборник* 1997-I, с. 238, § 53). Всеки отказ от гаранциите на член 6 от Конвенцията следва да бъде недвусмислено установен, като доказателствената тежест не трябва да лежи върху подсъдимия (*Сейдович срещу Италия* (*Sejdovic c. Italie*) [ГК], № 56581/00, § 88, 1 март 2006). Наред с това Държавата трябва да положи необходимите усилия, за да гарантира ефективното ползване на изложените в член 6 права (виж, *mutatis mutandis*, *Колоца срещу Италия* (*Colozza c. Italie*), решение от 12 февруари 1985, серия А № 89, с. 14, § 28).

69. Съдът припомня по-нататък, че член 6 от Конвенцията не задължава държавите да създават апелативни и касационни съдилища, но че държава, която има такива, е длъжна да следи подсъдните в тях лица да се ползват от основните гаранции на член 6 (*Герен срещу Франция* (*Guérin c. France*), решение от 29 юли 1998, *Сборник* 1998 -V, с. 1869, § 44). Въпреки че съответното съдилище не установява фактическите обстоятелства, а само тълкува релевантните правни норми, производствата, допускащи апелация или производствата, посветени изключително на правни, а не на фактически въпроси, могат да удовлетворят изискванията на член 6, дори когато апелативният или касационен съд не е предоставил на подсъдния възможност лично да се изрази пред него (виж, наред с други, *Монел и Морис срещу Обединеното кралство* (*Monnell et Morris c. Royaume-Uni*), решение от 2 март 1987, серия А № 115, с. 22, § 58, за правото на апелация, и *Сутер срещу Швейцария* (*Sutter c. Suisse*), решение от 22 февруари 1984, серия А № 74, с. 13, § 30, за касационния съд). Все пак е ясно, че

тези производства следва да протичат при зачитане на принципите за равни процесуални възможности и състезателност.

70. И накрая, що се отнася до процесуалните норми, Съдът припомня, че националните органи и, по-специално, съдилищата са на първо място тези, които са длъжни да тълкуват и прилагат вътрешното право. Съдът може да замени тяхното тълкуване на правото със свое само ако тяхното се окаже произволно или несъответстващо по друг начин на заложените в член 6 принципи (виж, *mutatis mutandis*, *Техедор Гарсия срещу Испания* (*Tejedor García c. Espagne*), решение от 16 декември 1997, *Сборник* 1997-VIII, с. 2796, § 31, и *Платаку срещу Гърция* (*Platakou c. Grèce*), № 38460/97, §§ 47-48, ЕСПЧ 2001 -I).

71. По конкретния случай Съдът отбелязва, че вътрешното законодателство е предоставило на жалбоподателя правото да присъства на съдебното заседание пред Върховния касационен съд и да вземе думата, в случай че пожелае. Делото е можело да бъде гледано в отсъствие на подсъдимия, ако не е било възможно той да бъде призован на посочения от него адрес. Но очевидно не такъв е бил случаят: разбира се, върховната юрисдикция се е опитала да призове жалбоподателя чрез неговия адвокат, но никаква призовка не е била изпратена на адреса на заинтересованото лице. Все пак вярно е, че подобна процедура на призоваване не е била предвидена в НПК (виж, *a contrario*, *Винен срещу Белгия* (*Wynen c. Belgique*), № 32576/96, § 35, ЕСПЧ 2002-VIII). Не е установено също така дали жалбоподателят е дал писмено съгласие призовката да бъде изпратена на адвоката му. Все пак невъзможността да бъде открит адвокатът е била интерпретирана от Върховния касационен съд като отказ от страна на жалбоподателя да участва в разискванията пред съда.

72. Съдът счита, че отказ от правата, гарантирани от член 6, може да се приеме за недвусмислено установен, само ако релевантната вътрешна нормативна уредба е приложена с достатъчно висока степен на придвижимост (виж, *mutatis mutandis*, *Винен*, горецитирано, § 35, и *Стоун Корт Шипинг Къмпани СА срещу Испания* (*Stone Court Shipping Company S.A. c. Espagne*), № 55524/00, § 34, 28 октомври 2003). А това условие в конкретния случай не изглежда изпълнено, доколкото жалбоподателят не е бил информиран за датата на съдебното заседание и доколкото не е установено дали от гледна точка на вътрешното право заинтересованото лице е трябвало да очаква, че няма да получи призовка след назначаването на адвокат.

73. Като отбелязва, че разискванията пред наказателната колегия на Върховния касационен съд са касаели единствено правните способности, Съдът констатира, че производството пред върховната юрисдикция е било устно и че участието на представител на прокуратурата е било задължително (виж, *a contrario*, *Мефта и други срещу Франция* (*Meftah et autres c. France*) [ГК], № 32911/96, № 35237/97 и № 34595/97, ЕСПЧ

2002-VII). Съдът отбелязва също така, че бележките на прокуратурата са били насочени към отхвърляне на направеното от жалбоподателя обжалване. При тези обстоятелства спазването на принципа за равни процесуални възможности е изисквало жалбоподателят да има възможност да присъства на заседанието и да оспори споменатите заключения (виж, *mutatis mutandis*, *Белзиук срещу Полша (Belziuk c. Pologne)*, решение от 25 март 1998, *Сборник 1998 -II*, с. 571, § 39, както и *Боргерс срещу Белгия (Borgers c. Belgique)*, решение от 30 октомври 1991, серия А № 214-B, с. 32, § 27).

74. Като има предвид гореизложените съображения, Съдът заключава, че гледането на делото в отсъствието на жалбоподателя не е съответствало на принципа за равни процесуални възможности, провъзгласен в член 6 § 1, и че е налице нарушение на тази разпоредба.

III. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

75. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Висококодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

76. Жалбоподателят претендира за 15 000 евро (EUR) за неимуществени вреди.

77. Правителството не представя коментари.

78. Съдът счита, че при обстоятелствата по делото установяването на нарушение се явява само по себе си достатъчно справедливо удовлетворение за понесените от жалбоподателя неимуществени вреди. Съдът припомня все пак, че когато заключава, че осъдителната присъда над жалбоподател е била произнесена въпреки наличието на потенциално накърнени изисквания за справедлив процес, един нов процес или възобновяване на делото представляват по принцип подходящо средство за поправяне на установеното нарушение (виж, *mutatis mutandis*, *Сомоги срещу Италия (Somogyi c. Italie)*, № 67972/01, § 86, ЕСПЧ 2004-IV, *Балшан срещу Чехия (Balšán c. République tchèque)*, № 1993/02, § 40, 18 юли 2006, и *Мелих и Бек срещу Чехия (Melich et Beck c. République tchèque)*, № 35450/04, § 59, 24 юли 2008 г.).

Б. Разноски

79. Жалбоподателят претендира също така за възстановяване на разходите и разноските, направени пред Съда, но не посочва размера им.

80. Правителството не е представило коментари.

81. Според практиката на Съда всеки жалбоподател има право на възстановяване на разходите и разноските само дотолкова, доколкото е доказал, че те са понесени действително и са необходими и разумни по своя размер. По конкретното дело и като има предвид документите, с които разполага, както и горепосочените критерии, Съдът счита, че не може да присъди друга сума извън сумата от 850 EUR, отпусната за правна помощ.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* останалата част от жалбата за допустима;
2. *Постановява*, че няма нарушение на член 3 от Конвенцията във връзка с нанесените на жалбоподателя наранявания;
3. *Постановява*, че няма нарушение на член 3 от Конвенцията във връзка с разследването, за което се твърди, че е било неефективно;
4. *Постановява*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията;
5. *Постановява*, че установяването на нарушение съставлява само по себе си достатъчно справедливо удовлетворение за неимуществените вреди, понесени от жалбоподателя;
6. *Отхвърля* останалата част от претенцията за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 22 януари 2009 г., съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Стивън Филипс
Заместник-секретар

Пеер Лоренцен
Председател